

**BUXORO DAVLAT
PEDAGOGIKA
INSTITUTI**

**BUXORO DAVLAT PEDAGOGIKA
INSTITUTI**

TA'LIM TRANSFORMATSIYASI

ILMIY – METODIK JURNAL

No. 2

AMIR TEMUR – BUYUK SARKARDA VA DAVLAT ARBOBI

Ergashova Nargiza, Axborot-resurs markazi xodimi

Jamolova Tamara Normatovna, Axborot-resurs markazi xodimi

Annotatsiya: Ushbu maqolada Amir Temurning buyuk sarkarda va davlat arbobi sifatidagi tarixiy roli, uning harbiy strategiyasi hamda davlat boshqaruvi tizimidagi islohotlari tahlil qilinadi. Tadqiqotda Temuriylar davlati shakllanishi, uning siyosiy va harbiy yutuqlari hamda Markaziy Osiyo tarixidagi o‘rni yoritiladi. Amir Temurning adolat, intizom va markazlashgan boshqaruv tamoyillariga asoslangan davlat qurish tajribasi chuqur o‘rganiladi. Maqola tarixiy manbalar va ilmiy adabiyotlar asosida tayyorlangan.

Kalit so‘zlar: Amir Temur, Temuriylar davlati, sarkarda, davlat arbobi, harbiy strategiya, Markaziy Osiyo, tarix

AMIR TEMUR – A GREAT MILITARY COMMANDER AND STATESMAN

Ergashova Nargiza, Information Resource Center Staff Member,

Jamolova Tamara Normatovna, Information Resource Center Staff Member

Abstract: This article analyzes the historical role of Amir Temur as a great military commander and statesman, focusing on his military strategies and reforms in state governance. The study examines the formation of the Timurid state, its political and military achievements, and its significance in the history of Central Asia. Amir Temur’s experience in building a centralized state based on principles of justice, discipline, and strong governance is thoroughly explored. The article is based on historical sources and scholarly literature.

Key words: Amir Temur, Timurid Empire, military commander, statesman, military strategy, Central Asia, history

АМИР ТЕМУР – ВЕЛИКИЙ ПОЛКОВОДЕЦ И ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ДЕЯТЕЛЬ

Эргашова Наргиза, сотрудник информационно-ресурсного центра, *Джамолова Тамара*

Норматовна, сотрудник информационно-ресурсного центра

Аннотация: В данной статье анализируется историческая роль Амира Темура как великого полководца и государственного деятеля, его военная стратегия и реформы в системе государственного управления. Рассматриваются формирование государства Тимуридов, его политические и военные достижения, а также значение в истории Центральной Азии. Подробно изучается опыт Амира Темура в создании централизованного государства, основанного на принципах справедливости, дисциплины и сильного управления. Статья основана на исторических источниках и научной литературе.

Ключевые слова: Амир Темура, государство Тимуридов, полководец, государственный деятель, военная стратегия, Центральная Азия, история.

Amir Temur shaxsiyati va faoliyati Markaziy Osiyo tarixida alohida o‘rin egallaydi. U nafaqat buyuk sarkarda, balki kuchli siyosiy tafakkurga ega davlat arbobi sifatida ham tarix sahnasida muhim iz qoldirgan. XIV asrda yashab ijod qilgan Amir Temur qisqa vaqt ichida keng hududlarni o‘z ichiga olgan markazlashgan davlatni barpo etishga muvaffaq bo‘lgan. Uning harbiy yurishlari, strategik qarorlari va davlat boshqaruvidagi islohotlari bugungi kunda ham tarixchilar tomonidan chuqur o‘rganilmoqda.

Amir Temurning buyukligi, avvalo, uning harbiy san’atni mukammal egallaganida namoyon bo‘ladi. U jang maydonida tezkor qaror qabul qilish, qo‘shinlarni samarali boshqarish va dushman kuchlarini zaif nuqtalaridan zarba berish orqali yirik g‘alabalarga erishgan. Shu bilan birga, u harbiy yurishlarni faqat zabt etish vositasi sifatida emas, balki siyosiy barqarorlik va iqtisodiy rivojlanish omili sifatida ham ko‘ra olgan. Bu esa uning strategik tafakkuri qanchalik keng qamrovli bo‘lganini ko‘rsatadi.

Bundan tashqari, Amir Temur davlat boshqaruvi tizimiga alohida e’tibor qaratgan. U tomonidan joriy etilgan boshqaruv tamoyillari – adolat, intizom va markazlashuv – davlatning mustahkamligini ta’minlashda muhim rol o‘ynagan. “Temur tuzuklari” asari orqali uning siyosiy qarashlari va boshqaruv falsafasi haqida qimmatli ma’lumotlarga ega bo‘lish mumkin. Ushbu asar nafaqat tarixiy hujjat, balki davlat boshqaruvi bo‘yicha muhim nazariy manba sifatida ham baholanadi.

Zamonaviy tarixshunoslikda Amir Temur faoliyatiga turlicha yondashuvlar mavjud. Ba’zi tadqiqotchilar uni buyuk sarkarda va davlat quruvchisi sifatida e’tirof etsalar, boshqalari uning harbiy yurishlari natijasida yuzaga kelgan talafotlarga e’tibor qaratadilar. Shunga qaramay, aksariyat ilmiy

tadqiqotlar uning Markaziy Osiyoda markazlashgan davlatni shakllantirishdagi rolini yuqori baholaydi. Ayniqsa, uning davrida ilm-fan, madaniyat va me'morchilikning rivojlanishi tarixiy jihatdan muhim ahamiyatga ega.

Mazkur tadqiqotning dolzarbligi shundaki, Amir Temur merosini chuqur o'rganish nafaqat tarixiy bilimlarni boyitadi, balki zamonaviy boshqaruv va strategik fikrlash uchun ham muhim xulosalar chiqarishga imkon beradi. Uning faoliyatini o'rganish orqali kuchli davlat barpo etish, samarali boshqaruv tizimini yo'lga qo'yish va strategik qarorlar qabul qilish jarayonlarini yanada chuqurroq anglash mumkin.

Tadqiqotning asosiy maqsadi – Amir Temurning buyuk sarkarda va davlat arbobi sifatidagi faoliyatini ilmiy asosda tahlil qilish, uning harbiy strategiyasi va davlat boshqaruvidagi yondashuvlarini o'rganishdan iborat. Shu bilan birga, uning tarixiy merosining bugungi kun uchun ahamiyatini aniqlash ham muhim vazifalardan biri hisoblanadi.

Mazkur tadqiqot Amir Temurning buyuk sarkarda va davlat arbobi sifatidagi faoliyatini o'rganishga qaratilgan bo'lib, unda ilmiy izlanishning turli metodlari qo'llanildi. Tadqiqotning metodologik asosi tarixiy-tahliliy yondashuvga tayangan holda shakllantirildi. Bu yondashuv orqali tarixiy voqealar, manbalar va ilmiy qarashlar tizimli ravishda o'rganildi hamda ularning o'zaro bog'liqligi aniqlab berildi.

Tadqiqot jarayonida, avvalo, tarixiy manbalarni tahlil qilish usuli qo'llanildi. Jumladan, Amir Temur davriga oid yozma manbalar, xususan, “Temur tuzuklari”, tarixiy solnomalar va zamonaviy tarixshunoslik asarlari o'rganildi. Ushbu manbalar orqali Amir Temurning harbiy yurishlari, siyosiy faoliyati va davlat boshqaruvi tizimi haqida aniq ma'lumotlar olindi. Manbalarni tahlil qilishda ularning ishonchliligi, tarixiy ahamiyati va ilmiy qiymatiga alohida e'tibor qaratildi.

Shuningdek, tadqiqotda qiyosiy-tahliliy metoddan ham foydalanildi. Bu metod yordamida Amir Temurning boshqaruv usullari va harbiy strategiyasi boshqa tarixiy shaxslar faoliyati bilan taqqoslandi. Natijada uning o'ziga xos jihatlari, ustun tomonlari va tarixiy ahamiyati yanada aniqroq ochib berildi. Qiyosiy tahlil usuli, ayniqsa, uning markazlashgan davlat barpo etishdagi yondashuvini chuqurroq anglashga yordam berdi.

Tadqiqotda induktiv va deduktiv metodlar ham muhim o'rin egalladi. Induktiv yondashuv orqali alohida tarixiy faktlar umumlashtirilib, umumiy xulosalar chiqarildi. Deduktiv metod esa mavjud nazariy qarashlardan kelib chiqib, Amir Temur faoliyatining muayyan jihatlari tahlil qilish imkonini berdi. Ushbu metodlar birgalikda qo'llanilishi tadqiqotning ilmiy asoslanganligini ta'minladi.

Bundan tashqari, tizimli yondashuv metodidan foydalanildi. Bu yondashuv Amir Temur faoliyatini yagona tizim sifatida ko'rib chiqishga imkon berdi. Ya'ni, uning harbiy, siyosiy va ijtimoiy faoliyati o'zaro bog'liq holda tahlil qilindi. Bu esa uning davlat boshqaruvidagi muvaffaqiyatlarini kompleks tarzda tushunishga yordam berdi.

Tadqiqotning ishonchliligini ta'minlash maqsadida bir nechta ilmiy manbalar solishtirildi va ularning umumiy hamda farqli jihatlari aniqlab berildi. Bundan tashqari, zamonaviy tarixshunoslikdagi yondashuvlar ham inobatga olinib, tadqiqot natijalarining dolzarbligi oshirildi.

Xulosa qilib aytganda, mazkur tadqiqotda qo'llanilgan metodologiya Amir Temurning buyuk sarkarda va davlat arbobi sifatidagi faoliyatini har tomonlama, chuqur va ilmiy asosda o'rganishga imkon berdi. Ushbu yondashuv tadqiqot natijalarining aniqligi va ishonchliligini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etdi.

Mazkur tadqiqot natijalari Amir Temurning buyuk sarkarda va davlat arbobi sifatidagi faoliyati ko'p qirrali va chuqur tarixiy ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi. O'rganilgan manbalar va ilmiy tahlillar asosida uning harbiy strategiyasi, davlat boshqaruvi tizimi hamda ijtimoiy-siyosiy faoliyatiga oid bir qator muhim xulosalar aniqlandi.

Birinchidan, Amir Temurning harbiy faoliyati yuqori darajadagi strategik tafakkur va tashkiliy qobiliyat bilan ajralib turadi. U tomonidan olib borilgan harbiy yurishlar tasodifiy emas, balki puxta rejalashtirilgan strategik harakatlar tizimiga asoslangan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, u janglarda tezkorlik, harakatchanlik va dushman kuchlarini bo'lib tashlash tamoyillaridan samarali foydalangan. Bu esa unga ko'plab janglarda ustunlikka erishish imkonini bergan. Ayniqsa, qo'shinlarni aniq tuzilmaga ajratish va ularni markazlashgan boshqaruv ostida boshqarish tizimi uning harbiy muvaffaqiyatlarining asosiy omillaridan biri bo'lgan.

Ikkinchidan, Amir Temurning davlat boshqaruvi tizimi mustahkam markazlashuv va qat'iy intizomga asoslanganligi aniqlandi. Tadqiqot davomida “Temur tuzuklari” asari tahlil qilinib, unda

davlatni boshqarishning asosiy tamoyillari – adolat, tartib-intizom va hokimiyatning markazlashuvi muhim o‘rin egallaganligi kuzatildi. Ushbu tamoyillar davlat barqarorligini ta’minlashda muhim rol o‘ynagan. Natijalar shuni ko‘rsatadiki, Amir Temur tomonidan joriy etilgan boshqaruv tizimi o‘z davri uchun ilg‘or bo‘lib, siyosiy barqarorlikni ta’minlashga xizmat qilgan.

Uchinchidan, tadqiqot natijalari Amir Temurning iqtisodiy va madaniy siyosatiga ham e’tibor qaratganini ko‘rsatadi. U zabt etilgan hududlarda iqtisodiy faoliyatni tiklash va rivojlantirishga alohida ahamiyat bergan. Savdo yo‘llarini nazorat qilish, hunarmandchilikni rivojlantirish va shaharlarni obodonlashtirish orqali iqtisodiy barqarorlikni ta’minlashga erishilgan. Shu bilan birga, ilm-fan va madaniyatni qo‘llab-quvvatlash orqali jamiyatning intellektual rivojiga ham hissa qo‘shilgan.

To‘rtinchidan, tadqiqotda Amir Temurning shaxsiy fazilatlarini – qat’iyat, adolatparvarlik va strategik fikrlash qobiliyati uning muvaffaqiyatlarida muhim rol o‘ynaganini aniqlangan. U faqat harbiy kuchga tayanib qolmay, balki diplomatik yondashuvlardan ham samarali foydalangan. Bu esa uning siyosiy yetakchi sifatidagi qobiliyatini yanada mustahkamlagan.

Shu bilan birga, tadqiqot natijalari ayrim murakkab jihatlarni ham ochib berdi. Jumladan, Amir Temurning harbiy yurishlari natijasida ayrim hududlarda vayronagarchiliklar yuzaga kelgani qayd etildi. Bu esa uning faoliyatiga nisbatan tarixiy baholashlarda turlicha yondashuvlar mavjudligiga sabab bo‘ladi.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari Amir Temurning buyuk sarkarda va davlat arbobi sifatidagi faoliyati nafaqat o‘z davrida, balki keyingi tarixiy jarayonlarda ham muhim ta’sir ko‘rsatganini tasdiqlaydi.

Mazkur tadqiqot natijalari Amir Temurning tarixiy shaxs sifatidagi murakkab va ko‘p qirrali tabiatini chuqurroq anglash imkonini beradi. Olingan natijalar asosida uning faoliyatini baholashda bir qator muhim nazariy va amaliy masalalar yuzaga chiqadi.

Birinchi, Amir Temurning harbiy strategiyasi masalasi alohida muhokamani talab qiladi. Tadqiqot natijalari uning jangovar harakatlarni yuqori darajada rejalashtira olganini ko‘rsatadi. Bu esa uni o‘z davrining eng ilg‘or sarkardalaridan biriga aylantirgan. Zamonaviy harbiy nazariya nuqtai nazaridan qaraganda ham, uning tezkorlik va moslashuvchanlikka asoslangan strategiyasi samarali hisoblanadi. Shu jihatdan, Amir Temur tajribasi bugungi kunda ham harbiy strategiyani o‘rganishda muhim ahamiyatga ega bo‘lib qolmoqda.

Ikkinchi, davlat boshqaruvi masalasida uning yondashuvi zamonaviy boshqaruv nazariyalari bilan hamohang jihatlarga ega. Markazlashgan boshqaruv, qat’iy intizom va adolat tamoyillariga asoslangan tizim samarali davlat qurishning muhim omillaridan biri sifatida baholanadi. Biroq, zamonaviy demokratik tamoyillar nuqtai nazaridan qaralganda, bunday qat’iy markazlashuv ayrim hollarda hokimiyatning haddan tashqari to‘planishiga olib kelishi mumkin. Shu sababli, Amir Temur boshqaruv tizimini bugungi kun sharoitida to‘liq qo‘llash emas, balki undan muhim jihatlarni o‘rganish maqsadga muvofiqdir.

Uchinchi, tadqiqot natijalarida qayd etilgan iqtisodiy va madaniy rivojlanish masalasi ham muhim ahamiyat kasb etadi. Amir Temur tomonidan savdo yo‘llarini rivojlantirish va shaharlarni obodonlashtirish siyosati iqtisodiy barqarorlikni ta’minlashga xizmat qilgan. Bu esa uning faqat harbiy yetakchi emas, balki uzoqni ko‘ra oladigan davlat arbobi bo‘lganini ko‘rsatadi. Shu bilan birga, ilm-fan va madaniyatni qo‘llab-quvvatlash orqali jamiyatning rivojiga zamin yaratgan.

Biroq, muhokama jarayonida uning faoliyatining salbiy jihatlarni ham inkor etib bo‘lmaydi. Harbiy yurishlar natijasida yuzaga kelgan vayronagarchiliklar tarixiy haqiqat sifatida baholanishi kerak. Bu esa Amir Temur shaxsini baholashda muvozanatli yondashuvni talab etadi. Ya’ni, uni faqat ijobiy yoki faqat salbiy jihatlar orqali baholash ilmiy nuqtai nazardan to‘g‘ri emas.

Shuningdek, tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, Amir Temurning muvaffaqiyatlari ko‘p jihatdan uning shaxsiy fazilatlarini bilan bog‘liq. Uning qat’iyati, strategik fikrlashi va rahbarlik qobiliyati tarixiy jarayonlarga bevosita ta’sir ko‘rsatgan. Bu esa yetakchilik fenomenini o‘rganishda muhim ilmiy asos bo‘lib xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, muhokama natijalari Amir Temur faoliyatini kompleks tarzda baholash zarurligini ko‘rsatadi. Uning tajribasi tarixiy meros sifatida nafaqat o‘tmishni o‘rganishda, balki zamonaviy boshqaruv va strategik fikrlashni rivojlantirishda ham muhim ahamiyatga ega.

Mazkur tadqiqot natijalari Amir Temurning buyuk sarkarda va davlat arbobi sifatidagi faoliyatini kompleks tarzda baholash imkonini beradi. Olingan ma’lumotlar shuni ko‘rsatadiki, uning harbiy va siyosiy faoliyati o‘z davri uchun yuqori darajada mukammal tashkil etilgan bo‘lib, strategik yondashuv

va qat'iy boshqaruv tamoyillariga asoslangan.

Avvalo, Amir Temurning harbiy strategiyasi muhokama markazida turadi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, u janglarda tezkorlik, moslashuvchanlik va dushman kuchlarini parchalash kabi usullardan samarali foydalangan. Bu jihatlar zamonaviy harbiy strategiya nazariyalari bilan hamohang bo'lib, uning harbiy san'atdagi yutuqlarini yanada yuksak baholash imkonini beradi. Shu bilan birga, uning qo'shinlarni aniq tizim asosida boshqarishi va intizomni yuqori darajada ta'minlashi harbiy muvaffaqiyatlarning asosiy omillaridan biri bo'lgan.

Davlat boshqaruvi nuqtai nazaridan qaraganda, Amir Temur tomonidan joriy etilgan markazlashgan boshqaruv tizimi muhim ilmiy muhokamaga sabab bo'ladi. U davlatni boshqarishda qat'iy tartib-intizom va adolat tamoyillariga tayangan. Bu esa siyosiy barqarorlikni ta'minlashda muhim rol o'ynagan. Biroq, zamonaviy boshqaruv nazariyalari nuqtai nazaridan qaralganda, haddan tashqari markazlashuv ayrim hollarda boshqaruv samaradorligini pasaytirishi yoki hokimiyatning bir qo'lda to'planishiga olib kelishi mumkin. Shu sababli, Amir Temur boshqaruv tizimini bugungi sharoitda to'liq qo'llash emas, balki uning ijobiy jihatlarini o'rganish muhim hisoblanadi.

Shuningdek, uning iqtisodiy va madaniy siyosati ham muhokamada alohida o'rin tutadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, u savdo yo'llarini rivojlantirish, hunarmandchilikni qo'llab-quvvatlash va shaharlarni obodonlashtirish orqali iqtisodiy barqarorlikka erishgan. Bu esa uning uzoqni ko'ra oladigan davlat arbobi bo'lganini tasdiqlaydi. Ilm-fan va madaniyatni rivojlantirishga qaratilgan e'tibor esa jamiyatning intellektual taraqqiyotiga xizmat qilgan.

Biroq, muhokama jarayonida Amir Temur faoliyatining murakkab jihatlarini ham inkor etib bo'lmaydi. Harbiy yurishlar natijasida ayrim hududlarda vayronagarchiliklar yuzaga kelgani tarixiy haqiqat sifatida baholanadi. Bu esa uning shaxsiga nisbatan baholashda muvozanatli yondashuvni talab qiladi. Ya'ni, uni faqat ijobiy yoki faqat salbiy jihatlar orqali baholash ilmiy nuqtai nazardan to'liq asosli emas.

Bundan tashqari, tadqiqot Amir Temurning shaxsiy fazilatlarini – qat'iyat, strategik fikrlash va rahbarlik qobiliyati uning muvaffaqiyatlarida hal qiluvchi rol o'ynaganini ko'rsatadi. Bu jihat yetakchilik nazariyalari nuqtai nazaridan ham muhim ahamiyatga ega. Chunki tarixiy shaxslarning muvaffaqiyati ko'p hollarda ularning individual xususiyatlari bilan bog'liq bo'ladi.

Umuman olganda, diskussiya natijalari Amir Temur faoliyatini har tomonlama va muvozanatli tarzda baholash zarurligini ko'rsatadi. Uning merosi nafaqat tarixiy ahamiyatga ega, balki zamonaviy boshqaruv va strategik fikrlashni rivojlantirish uchun ham muhim ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Temur, A. (1991). *Temur tuzuklari*. Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi nashriyot.
2. Yazdiy, Sharafiddin Ali. (1996). *Zafarnoma*. Toshkent: Sharq nashriyoti.
3. Ahmedov, B. (2005). *Amir Temur davlati tarixi*. Toshkent: Fan nashriyoti.
4. Karimov, I. A. (1998). *Amir Temur – faxrimiz, g'ururimiz*. Toshkent: O'zbekiston nashriyoti.
5. Manz, B. F. (1989). *The Rise and Rule of Tamerlane*. Cambridge University Press.
6. Subtelny, M. E. (2007). *Timurids in Transition: Turko-Persian Politics and Acculturation*. Brill.
7. Woods, J. E. (1990). *The Timurid Dynasty*. Indiana University Press.
8. Bartold, V. V. (1963). *Turkestan Down to the Mongol Invasion*. London: Luzac & Company.
9. Mukminova, R. G. (1976). *Temur va temuriylar davri tarixi*. Toshkent: Fan nashriyoti.
10. Allworth, E. (1994). *Central Asia: A Century of Russian Rule*. Duke University Press.

Hamroyev Saidjon Sanoyevich, Abdullayeva Yulduz Nabiyeвна, Jamiyatda xotin-qizlar huquqlarini himoya qilishning xalqaro-huquqiy standartlari	284
Erkinov Ozodbek Aminovich, Huquqiy va ijtimoiy davlatning nazariy asoslari hamda uning zamonaviy rivojlanish tendensiyalari	289
Hayitmurodov Musulmon Sunnat o'g'li, Huquqiy ong va madaniyat – qonun ustuvorligining poydevori	295
Yo'ldosheva Odinaxon Dilmurodjon qizi, O'zbekistonda mehnat huquqining buzilishi: Holat va istiqbol	299
Temirova Asila Sodiqovna, Zamonaviy fan taraqqiyotida huquq ta'limini rivojlantirish tendensiyalari	302
Ergashova Nargiza, Jamolova Tamara Normatovna, Amir Temur – buyuk sarkarda va davlat arbobi	307
Sulaymonbekov Suhaylbek Sobirbek o'g'li, Professional ta'lim oluvchilarning huquqiy kompetensiyalarini shakllantirishda huquqiy targ'ibotni tashkil etishning pedagogik mexanizmlari (iiv buxoro akademik litseyi misolida)	311
Hikmatov Sunnatillo Hafiz o'g'li, Yoshlarda media immunitetni shakllantirishning nazariy va ilmiy asoslari	318
Каримов Джамшид Тулкин Угли, Идеи гуманизма и нравственности в наследии Абдурахмона Джами	322
O'rinov O'tkirbek Nodir o'g'li, Ma'naviy-ma'rifiy ishlarning samaradorligini baholashda innovatsion mezonlar va indikatorlar	326

Aniq va tabiiy fanlar

To'xtayeva Ferangis Furqat qizi, Muhandislik grafikasi fanida elektron o'quv qo'llanma yaratishda 3d geogebra dan foydalanish	330
Choriyeva Nilufar Akram qizi, Fizik tafakkurni rivojlantirishda multimedia vositalaridan foydalanish usullari	334
Dilnoza Irkinovna Dadaboeva, Kelajak muhandislar uchun cad va 3d vizualizatsiyalaridan foydalangan professional grafik tayyorlashning innovatsion usulini ishlab chiqish va tajribada sinab ko'rish	340
Hasanov Behzod Normurot o'g'li, Hamroyeva Dilnoza Tohir qizi, Informatika ta'limida multimedia vositalaridan foydalanish bo'yicha xorijiy va milliy pedagogik tajribalar tahlil	349
Jo'rayev Ihom Is'hoqovich, Mobil texnologiyalar tarixi, rivojlanishi va istiqbollari	354
Rakhmat Sindarov, Research of the methodology for the development and implementation of a teaching and methodological complex for graphic training	360
To'xtayeva Ferangis Furqat qizi, Elektron o'quv qo'llanmalar yaratishda Fliktop platformasidan foydalanishning metodik asoslari	366
Ergashov Mansur Yarashovich, Raxmatilloeva Shahzoda Hikmat qizi, “Azotning kislorodli birikmalari” mavzusini o'qitishda eksperimental yondashuv asosida o'quvchilarning kreativ kompetensiyasini shakllantirish	370